

Konjunkturläget kvartal 1, 2023

Lågkonjunkturen är sedan ett par månader tillbaka ett faktum och med anledning därav har Konjunkturinstitutet (KI) gjort en nedskrivning för tillväxttakten i svensk ekonomi för 2023. Svensk BNP-tillväxt har följaktligen skrivits ner till omkring -1 procent innevarande år och mycket talar för att ytterligare nedskrivningar kan ske under kommande månader. En förklaring till detta är hushållens pessimism som förklaras av bl.a. prisökningar och successivt höjda styrräntor, som syftar till att stävja inflationen. Svenska hushåll har en betydande skuldsättning i jämförelse med många andra EU-länder och penningpolitiken som syftar till att bromsa pristillväxten urholkar hushållens finansiella resurser. Det finns dock en rad samverkande faktorer som förklarar lågkonjunkturer. Förutom nämnda inflation och höjda räntor spelar höga energi- och bränslepriser och den ryska invasionen av Ukraina en betydande roll i konjunkturinbromsningen. Det finns samtidigt vissa positiva tecken trots det besvärliga konjunkturläget. För det första är arbetsmarknadsläget fortsatt gott, vilket sannolikt förklaras av en utbredd arbetskraftsbrist. För det andra är industrins konjunkturläge fortsatt relativt gott och många nyetableringar är i antågande runtom i Sverige. Noterbart är att många bedömare menar att den nuvarande situationen i vissa delar skiljer sig från andra lågkonjunkturer eftersom det rör sig om en efterfrågekris, som förklaras av en utbredd pessimism bland svenska hushåll. Kraftig pristillväxt, ökade räntekostnader, minskade reallöner och oro inför framtiden gör att konsumenterna håller i pengarna. Detta medför att efterfrågan på varor och tjänster i svensk ekonomi minskar och den ekonomiska aktiviteten avtar så sakteliga. Samtidigt drar vissa ekonomer paralleller till 1970-talets oljekris och den dessförinnan förda expansiva penningpolitiken, vilken bidrog till att hålla uppe inflationstrycket.

Konfidensindikatorn och Barometerindikatorn är tagna från

Konjunkturbarometern, en enkätundersökning till företag och hushåll som utförs varje månad av Konjunkturinstitutet.

Konfidensindikatorn är en sammanvägning av företagens svar på frågor om bland annat orderstock, försäljningsvolym, nulägesomdöme och förväntningar.

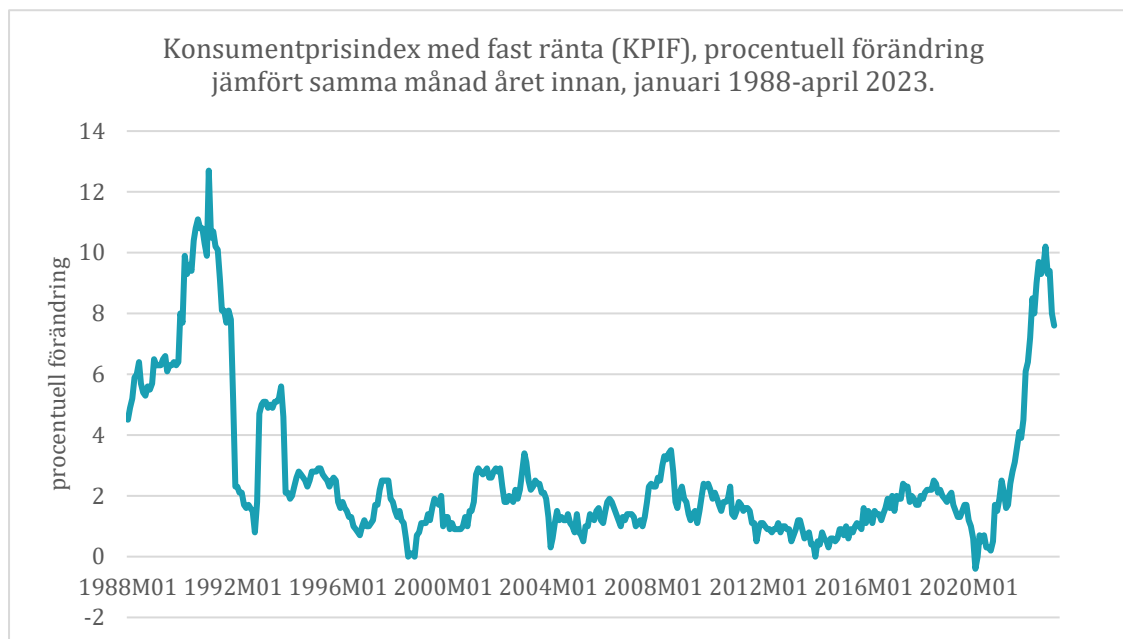
Barometerindikatorn sammanfattar konfidensindikatorerna för näringsliv och hushåll och tas fram enbart på riksnivå. Syftet är att fånga stämningens läge i den svenska ekonomin.

Värden över 100 respektive 110 motsvarar en starkare respektive mycket starkare ekonomi än normalt. Värden under 100 respektive under 90 visar en svagare respektive mycket svagare ekonomi än normalt.

Inflationen

Inflation innebär att priserna stiger och att konsumenter kan köpa färre varor och tjänster för en given summa pengar. (Motsatsen till inflation är deflation som innebär att priserna sjunker.) Inflationen mäts på basis av förändringar av konsumentpriserna under en tolv månadersperiod. (Om inflationen är 4 procent innebär det alltså att konsumentpriserna är 4 procent högre än de var för 12 månader sedan.) Förändringen av konsumentpriser sammanställs av SCB månatligen och sammanfattas i ett räntejusterat Konsumentprisindex (KPIF). KPIF baseras inte på samtliga varor och tjänster vi konsumerar utan SCB gör ett urval av s.k. representantvaror, vilket är en typ av varukorg som konsumeras frekvent i svensk

ekonomi. De olika varorna i varukorgen viktas för att avspegla hur stor del av vår konsumtion de utgör.

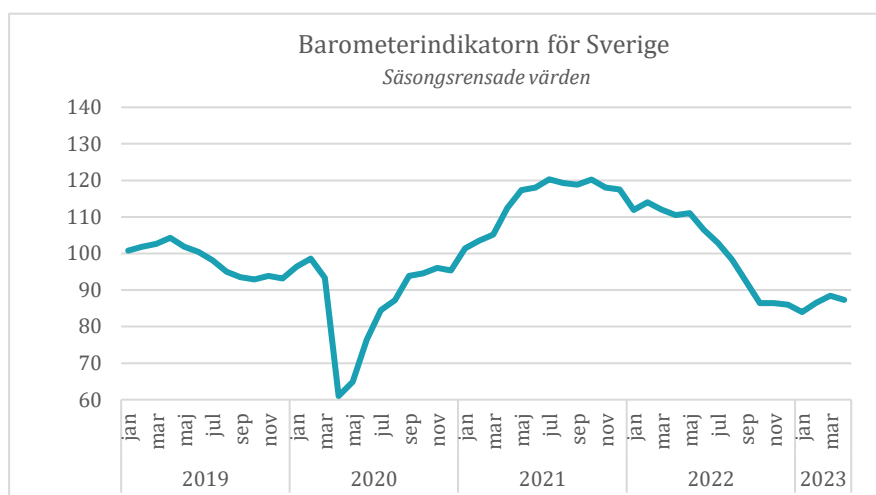

Sveriges inflationsmål är 2 procent och sätts av Riksbanken. Sett till åren från finanskrisen 2008 till pandemiåret 2020 var inflationstakten låg och Riksbanken bedrev därför en expansiv penningpolitik i syfte att uppnå inflationsmålet. Under coronakrisen 2020 föll inflationen och låg nära noll, för att sedan återhämta sig i början av 2021. Under hösten 2021 och vintermånaderna 2021/2022 ökade inflationen kraftigt, vilket bl.a. drevs på av ökade bränsle- och energipriser och dess inverkan på de samlade produktionskostnaderna i svensk och europeisk ekonomi. Utvecklingen fortsatte sedan i samma riktning under resterande delen av förra året samt innevarande års första månader. På senare tid har dock inflationen bromsat in något och KPIF uppgick i april 2023 till 7,6 procent, vilket kan jämföras med 8,0 procent föregående månad. Bedömare menar att inflationen kommer att vara fortsatt hög under kommande månader, även om det finns förhoppningar om en successiv inbromsning till följd av bl.a. höjda räntor. Det finns all anledning att bevaka inflationstakten, eftersom kraftiga prisökningar minskar hushållens köpkraft och risken för krav på kompensation i lönebildningen är stor. Kompensationskrav som riskerar att ge ett än högre inflationstryck, förmedlat genom en s.k. löne-pris-spiral, om de tillgodoses av arbetsgivarsidan.

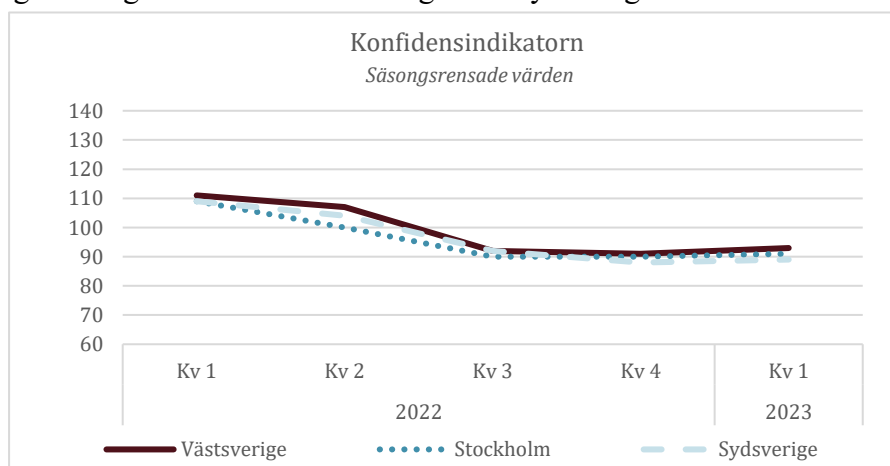
Konjunkturläget

Det aktuella konjunkturläget avspeglar sig i den av KI framtagna barometerindikatorn, vilken baseras på svar från företag och hushåll. Hänsyn tas till faktorer som orderstock, försäljning, nulägesbedömning och framtidsutsikter. (Ett värde över 100 indikerar att konjunkturen är starkare än normalt, medan ett värde under 100 visar det motsatta.) Barometerindikatorn föll kraftigt under våren 2020, varefter den successivt återhämtade sig. Under sommar och tidig höst 2020 förbättrades således läget något, vilket KI såg som ett tecken på att efterfrågan och produktion så sakteliga återhämtade sig. Följden blev en rekyl i barometerindikatorn. Under den senare delen av hösten 2020 ökade återigen smittspridningen och nya restriktioner

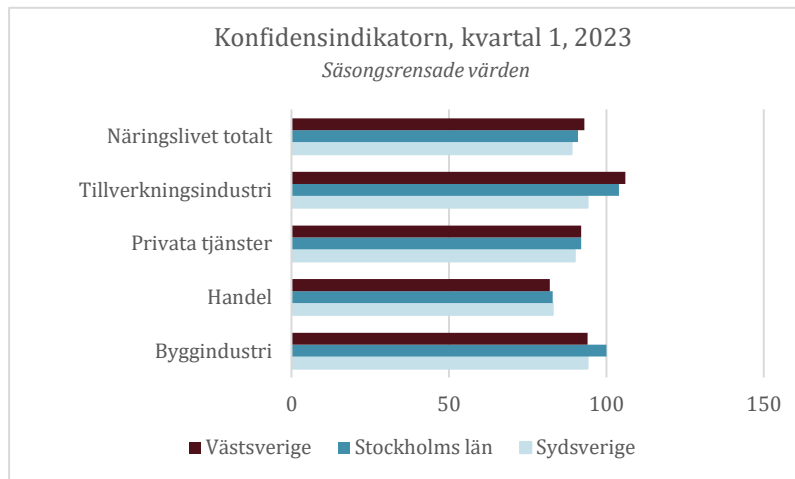
infördes som en följd därav. Detta avspeglade sig i barometerindikatorn som minskade i övergången mellan november/december. Redan under årets första månader 2021 stärktes dock läget något och under våren samt sommaren förbättrades konjunkturläget ytterligare. Under hösten 2021 stabiliserades så konjunkturläget efter en längre uppgångsperiod. Under vintern 2021/2022 försämrades konjunkturläget något av anledningar som nämns i ingressen. Konjunkturläget fluktuerade sedan under det första och andra kvartalet 2022 även om trenden var vikande och den negativa trenden fortsatte under sommar och höst 2022 samt vintern 2022/2023. Under våren innevarande år har dock konjunkturläget planat ut och i april månad 2023 uppvisade barometerindikatorn ett värde på 87,3 vilket i stort sett är samma värde som föregående månad.

Regional konjunkturstatistik publiceras kvartalsvis och baseras på konfidensindikatorn (se faktaruta) för Stockholm (Stockholms län), Sydsverige (Blekinge och Skåne län) och Västsverige (Hallands och Västra Götalands län). Samtliga tre storstadsregioner upplevde en kraftig tillbakagång under pandemin följt av en kraftig rekyl när pandemirestriktionerna hävdes. Detta förvånade delvis ekonomer, då svensk ekonomis anpassnings- och återhämtningsförmåga var mycket god såväl under som efter pandemin. Redan under hösten 2021 syntes tecken på en konjunkturinbromsning i de tre storstadsregionerna och denna utveckling fortsatte, samt eskalerade, under 2022. Under det första kvartalet 2023 avtog dock konjunkturinbromsningen och den planade i stället ut på en låg nivå. Noterbart är att konjunkturläget är något starkare i Västsverige än i Sydsverige och Stockholm.

Den nuvarande efterfrågekrisen har slagit särskilt hårt mot handeln, då hushållen prioriterar det nödvändiga som mat och boende, medan sällanköpshandeln bortprioriteras när reallönerna urholkas. Även privata tjänster och byggindustrin har drabbats av lågkonjunkturen, medan tillverkningsindustrin i betydande delar upplever ett gott konjunkturläge (Sydsverige undantaget.) För västsvensk del är industrikonjunkturen oerhört betydelsefull, då en betydande andel av de större industriföretagen förlagt sin verksamhet till just Västsverige. Därtill planeras i skrivande stund ett antal större etableringar i landets västra delar och mycket talar för att den industriella expansionen kommer att fortgå under en överskådlig framtid.

Arbetsmarknadsläget

Trots lågkonjunkturen upplever Sverige ett fortsatt gott arbetsmarknadsläge. Detta förvånar många arbetsmarknadsekonomer och prognosinstitut som tidigt förutsåg en ökad arbetslöshet under 2022 och 2023. I mitten av april 2023 uppgick den öppna arbetslösheten i Västra Götaland till 5,5 procent, vilket kan jämföras med 6,1 procent under samma månad föregående år. (För delregional arbetslöshet i Västra Götaland se tabell nedan.) Trots att svensk ekonomi befinner sig i en lågkonjunktur upprätthålls således en fortsatt hög sysselsättningsgrad, vilket huvudsakligen förklaras av en utbredd arbetskraftsbrist. Trots det förhållandevis goda arbetsmarknadsläget varnar berörda myndigheter för att en stor grupp unga vuxna samt utrikes födda har fastnat i långtidsarbetslöshet. Detta beror i huvudsak på att de saknar en för svensk arbetsmarknad adekvat kompetens. Det krävs ett långsiktigt arbete för att bättre matcha de långtidsarbetslösa med vakanserna på arbetsmarknaden. Om detta ej lyckas finns en överhängande risk att Sverige står inför en sektor- och branschöverskridande arbetskraftsbrist när konjunkturläget vänder uppåt.

	Antal arbetslösa 16–65 (64) år		Andel arbetslösa av arbetskraften 16–65 (64) år	
	30:e april respektive år			
	2022	2023	2022	2023
Västra Götaland	53 900	48 800	6,3%	5,5%
Fyrbodal	10 100	8 500	8,0%	6,7%
Göteborgsreg.	31 900	29 400	6,0%	5,3%
Sjuhärad	6 100	5 900	5,5%	5,2%
Skaraborg	7 100	6 100	5,6%	4,7%